

O štátnom rozpočte inak

Premiér zvykne zdôrazňovať, že maastrichtské kritérium o deficite verejných financií je bremeno, spomaľujúce a sťažujúce snahy o budovanie sociálneho štátu. Ak by sme teda toto kritérium plniť nemuseli, zrejme by bol deficit napriek rastu príjmov vyplývajúcich z rekordného hospodárskeho rastu krajiny vyšší. Tohto „bremena“ sa však už ani po prijatí eura nezbavíme, Európska únia bude od nás totiž aj pod hrozbou sankcií naďalej vyžadovať zodpovednú rozpočtovú politiku.

Zároveň sa dá očakávať, že v spoločnosti bude pretrvávať nevôľa k zvyšovaniu daní a odvodov. Vďaka starnúcej populácii, nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily, potrebe zlepšiť zdravotnú starostlivosť však bude pôsobiť protitlak – potreba riešiť tieto problémy a venovať im patričný objem financií zo štátneho rozpočtu. Navyše, stretávajúc sa vo všetkých sférach spoločnosti so stále väčším výberom, pohodlím a službami zákazníkom, začneme to (hádám) požadovať aj od sféry verejnej. Budeme chcieť lepšie školy pre naše deti, kvalitnejšie zdravotníctvo, bezpečnejšie ulice. Budeme chcieť lepšie služby, ale pri prinajhoršom nerastúcej úrovni platieb.

Jediným možným splnením tohto želania je zvýšenie kvality verejnej správy – jej zefektívnenie. Keď sa povie „zefektívnenie verejnej správy“, väčšina ľudí si predstaví prepúšťanie zamestnancov a obmedzovanie poskytovaných služieb. Toto je však nepochopenie pravého významu tohto slovného spojenia. Pod pojmom efektívnosť ekonómovia rozumejú kvantitu a kvalitu služieb a tovarov, ktoré boli vytvorené za určitý vstup peňazí. Iste, prepúšťanie zamestnancov (zníženie vstupov) zvýši efektívnosť, ale tá sa dá zvýšiť aj zlepšením poskytovaných služieb verejnej správy pri rovnakých vstupoch.

Aký je na toto vlastne v rozpočte priestor? V diskusiách o rozpočte sa o výstupoch rozpočtu toho veľa nehovorí, väčšina debát je o vstupoch – o tom, ako si peniaze rozdelia jednotlivé rezorty, a o deficite. Každopádne to, aké výstupy – ciele chce vláda naplniť v roku 2008 je podrobne rozpísané v tzv. programovej knihe, pár ukázkových cieľov na rok 2008 tvorí aj prílohu k návrhu štátneho rozpočtu.

Táto príloha však pôsobí dojmom, že výstupom rozpočtu nevenujú veľa pozornosti ani samotní ich tvorcovia - viac ako tri štvrtiny cieľov v tejto prílohe neuvádza súčasný stav a vývoj za predošlé roky, bez čoho je dosť ťažké sa zorientovať, či je daný cieľ ambiciózny a či posúva spoločnosť dopredu. Keď tieto čísla pohľadáme, viaceré ciele začnú vyzeráť zvlášť. Napríklad cieľ – „zvyšovať podiel novoprijatých poslucháčov denného štúdia na celkovom počte 19-ročných v roku 2008 na 45%“ – je už vopred splnený bez akýchkoľvek opatrení na rozšírenie kapacity vysokých škôl, keďže tento podiel dosiahol už v roku 2006 45,9% (*zdroj - [Výročná správa o stave vysokého školstva za rok 2006](#)*). Takisto zvlášťne vyznieva cieľ „zlepšiť postavenie Slovenska v rebríčku konkurencieschopnosti Svetového ekonomického fóra na 40. miesto,“ keďže v súčasnosti figuruje Slovensko v tomto rebríčku na lepšej 37. priečke. Pri cieľi ministerstva zdravotníctva „skvalitňovať poskytovanie zdravotnej starostlivosti znížením priemernej doby čakania na poskytnutie zdravotnej starostlivosti pri optimalizácii priemernej doby hospitalizácie“ sa síce dozvieme, že úspešnosť cieľa sa bude merať v dňoch priemernej doby hospitalizácie pacientov, ale nedozvieme sa ani koľko dní trvala hospitalizácia doteraz, ani plán na rok 2008.

Firma, ktorá by svojim zákazníkom odkázala, že sa pokúsi zhoršiť sa oproti konkurencii, alebo firma, ktorá by zákazníkom sľúbila to, čo už majú, by na trhu dlho neprežila. Bude veľkou výzvou, aby sa „firma“ tvoriaca rozpočet zamerala na to, aby jej zákazníci – občania dostávali za svoje peniaze kvalitnejšie výsledky.

Miroslava Kemeňová
INEKO

(článok bol publikovaný v Hospodárskych novinách 19.10.2007)